Zihinsel Dayan?kl?l?k Ölçe?i (ZDÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Zihinsel Dayan?kl?l?k Ölçe?i (ZDÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=33585

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Zihinsel Dayan?kl?l?k Ölçe?i (ZDÖ), orijinal ölçe?in Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çal??mas? Nevzat Erdo?an (2016) taraf?ndan gerçekle?tirilmi? bir psikometrik araçt?r. Ölçek, özellikle sporcular aras?nda bireylerin bask? alt?nda ve zorlu ko?ullarda dahi potansiyellerine yak?n performans sergileme yetene?i olan **Zihinsel Dayan?kl?l?k** yap?s?n? ölçmeyi amaçlamaktad?r. Yap?lan analizler, ölçe?in Türk popülasyonu, özellikle sporcular için tek faktörlü yap?s?n?n orijinal ölçekle tutarl? oldu?unu ve yüksek düzeyde güvenilirli?e sahip oldu?unu göstermi?tir.

Anahtar Kelimeler

Zihinsel Dayan?kl?l?k, Spor Psikolojisi, Ölçek Uyarlama, Geçerlik, Güvenirlik, Do?rulay?c? Faktör Analizi, Likert.

Yazarlar

Nevzat Erdo?an

Amaç

ZDÖ'nün temel amac?, spor psikolojisi alan?nda kritik öneme sahip olan **zihinsel dayan?kl?l?k** düzeyini belirlemek için geçerli ve güvenilir bir ölçüm arac? sa?lamakt?r. Erdo?an (2016) taraf?ndan yürütülen bu çal??ma, orijinal ölçe?i Türk kültürüne uyarlayarak, özellikle Türk sporcular?n?n zihinsel dayan?kl?l?k seviyelerinin bilimsel yöntemlerle de?erlendirilmesine olanak tan?may? hedeflemi?tir. Bu uyarlama süreci, ölçe?in dilsel e?de?erli?ini ve kültürel uygunlu?unu sa?lam??t?r.

Uyarlama çal??mas?, ölçe?in Türk popülasyonunda da ayn? psikolojik yap?y? ölçtü?ünü kan?tlamak amac?yla kapsaml? geçerlik ve güvenirlik analizlerini içermi?tir. Bu sayede, sporcular?n performanslar?n? etkileyen psikolojik faktörlerin incelenmesinde kullan?labilecek standart bir araç literatüre kazand?r?lm??t?r.

Yap?

Ölçek, psikoloji ve spor psikolojisi alanlar?nda temel bir yap? olan **Zihinsel Dayan?kl?l?k** (Mental Toughness) kavram?n? ölçmektedir. Zihinsel dayan?kl?l?k, bireyin engellerle, bask?yla ve ba?ar?s?zl?klarla kar??la?t???nda dahi kararl?l???n? sürdürebilme, yüksek motivasyonunu koruyabilme ve hedeflerine odaklanabilme yetene?i olarak tan?mlan?r. Bu yap?, genellikle yüksek performans sergileyen sporcular?n ay?rt edici özelliklerinden biri olarak kabul edilir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçe?in tek faktörlü yap?s?, zihinsel dayan?kl?l???n tutarl?l?k, kontrol ve meydan okuma gibi alt boyutlar? kapsayan bütüncül bir yetenek olarak ele al?nd???n? göstermektedir. Bu tek faktörlü yap?, bireyin zorluklara kar?? gösterdi?i genel direnç kapasitesini yans?tmaktad?r.

Geçerlik

ZDÖ'nün yap? geçerli?ini test etmek amac?yla Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA) kullan?lm??t?r. DFA sonuçlar?, ölçe?in tek faktörlü yap?s?n?n orijinal ölçe?in faktör yap?s?n? do?rulad???n? göstermektedir. Elde edilen uyum indeks de?erleri, ölçe?in Türk sporcular? için uygun bir faktör yap?s?na sahip oldu?unu kan?tlam??t?r.

Uyum ?ndeksleri: Analiz sonucunda elde edilen de?erler (X^2 /sd=1.94, p<.001, RMSEA=0.06, S-RMR=0.02, NNFI=0.96, CFI=0.96, GFI=0.92, AGFI=0.90, IFI=0.95), Schermelleh-Engel ve arkada?lar?n?n (2003) belirledi?i kabul edilebilir ölçütleri kar??lamaktad?r.

Kar??la?t?rmal? Geçerlik: Özgün ölçe?in DFA de?erleri (X^2 /sd=1.53, p<.001, RMSEA=0.06) ile kar??la?t?r?ld???nda, ZDÖ'nün yap? geçerli?inin orijinal ölçekle yüksek düzeyde uyu?tu?u tespit edilmi?tir. Bu durum, ZDÖ'nün Türk sporcular? için geçerli bir ölçüm arac? oldu?unu güçlü bir ?ekilde desteklemektedir.

Güvenirlik

ZDÖ'nün güvenirlik analizleri, iç tutarl?l?k, kararl?l?k (test-tekrar test) ve madde analizleri olmak üzere üç ana ba?l?k alt?nda incelenmi?tir. Tüm analizler, ölçe?in yüksek düzeyde güvenirli?e sahip oldu?unu göstermi?tir.

?ç Tutarl?l?k (Cronbach Alpha): ZDÖ'nün Cronbach Alpha iç tutarl?k katsay?s? **0.87** olarak hesaplanm??t?r. Büyüköztürk (2015) kriterlerine göre 0.70-1.00 aras?ndaki de?erler yüksek seviyede ili?kiyi gösterdi?inden, bu sonuç ölçekteki tüm maddelerin ayn? faktörü güvenilir bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlamaktad?r. Orijinal ölçe?in katsay?s? (0.86) ile kar??la?t?r?ld???nda de?erlerin birbirine oldukça yak?n oldu?u görülmektedir.

Kararl?l?k (Test-Tekrar Test): Ölçe?in kararl?l???n? belirlemek amac?yla uygulanan test-tekrar test yöntemi sonuçlar?na göre, birinci ve ikinci uygulamalar aras?nda **0.79** korelasyon katsay?s? ile pozitif yönde yüksek düzeyde bir ili?ki tespit edilmi?tir. Tav?anc?l (2014) kriteri olan en dü?ük 0.70 de?erini kar??lamas?, ölçe?in zaman içinde kararl? ölçümler sa?lad???n? göstermektedir.

Madde Analizleri: Düzeltilmi? madde toplam korelasyonlar? **0.48 ile 0.76** aras?nda de?i?mektedir. Büyüköztürk (2002) kriterlerine göre 0.30 ve üzeri korelasyonlar bireyleri iyi seviyede ay?rt etti?inden, ZDÖ maddelerinin ay?rt edicilik kriterini fazlas?yla kar??lad??? belirlenmi?tir. Ayr?ca, %27'lik alt-üst grup puanlar?n?n kar??la?t?rmas? (ili?kisiz t-testi)

ARABPSYCHOLOGY.COM

sonucunda tüm maddeler için istatistiksel aç?dan anlaml? fark bulunmas?, ölçe?in yüksek düzeyde ay?rt edicili?e sahip oldu?unu teyit etmi?tir.

Faktör Analizi

Zihinsel Dayan?kl?l?k Ölçe?i'nin (ZDÖ) yap?sal bütünlü?ünü incelemek için kullan?lan Do?rulay?c? Faktör Analizi (DFA), ölçe?in tek faktörlü yap?s?n? test etmi?tir. Analiz, teorik olarak beklenen tek faktörlü modelin veri ile uyumlu oldu?unu göstermi?tir. Bu uyum, Türk sporcular?ndan elde edilen verilerin, ölçe?in ölçtü?ü **zihinsel dayan?kl?l?k** yap?s?yla tutarl? oldu?unu kan?tlamaktad?r.

Elde edilen ba?l?ca uyum indeksleri ?unlard?r:

Ki-kare serbestlik derecesi oran? (X^2 /sd): 1.94 (?deal s?n?r olan 2.0'nin alt?ndad?r).

Ortalama Hata Karekökü Yakla??m? (RMSEA): 0.06 (Mükemmel uyumu gösterir).

Kar??la?t?rmal? Uyum ?ndeksi (CFI): 0.96 (Yüksek uyumu gösterir).

Normla?t?r?lmam?? Uyum ?ndeksi (NNFI): 0.96 (Yüksek uyumu gösterir).

Bu de?erler, ZDÖ'nün Türk sporcular? örnekleminde orijinal ölçe?in yap?sal modelini ba?ar?l? bir ?ekilde temsil etti?ini ve yüksek düzeyde yap? geçerli?ine sahip oldu?unu göstermektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama

Format: 11 maddeden olu?ur ve 5'li Likert tipi derecelendirme kullan?lmaktad?r.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Sporcular

Ya? Grubu: Belirtilmemi? (Uyarlama çal??mas? sporcular üzerine yap?lm??t?r, genellikle genç/yeti?kin sporcular)

Popülasyon Detaylar?: Türk sporcular?

Test Metodolojisi: Kendini De?erlendirme Ölçe?i (Self-Report Questionnaire)

Anahtar Kelimeler

Cronbach Alfa, Test-Tekrar Test, Madde Analizi, Sporcu Performans?, Psikoloji, Tek Faktörlü

ARABPSYCHOLOGY.COM

Yap?.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Belirtilmemi?tir.

?leti?im E-posta Adresi: nevzaterdogan@anadolu.edu.tr

Yaz??ma Adresi: Belirtilmemi?tir.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: 2016

?zinler ve Ücretler: Kaynak içerikte belirtilmemi?tir.

PDF Kayna??: Ölçe?in orijinal PDF dosyas? burada indirilebilir: zihinsel-dayaniklilik-olcegi-zdo-toad.pdf

Referanslar

Erdo?an, N.(2016). Zihinsel Dayan?kl?l?k Ölçe?i (ZDÖ): Türkçe'ye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çal??mas?. *International Journal of Science Culture and Sport*,*4:(SI 2): 652-664. doi: 652-664.10.14486/IntJSCS588*

Büyüköztürk, ?. (2015). Sosyal bilimler için veri analizi el kitab?: ?statistik, ara?t?rma deseni, SPSS uygulamalar? ve yorum. Ankara: Pegem Akademi Yay?nc?l?k.

Büyüköztürk, ?. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geli?tirme. *E?itim Yönetimi Dergisi*, 32, 470-484.

Madrigal, R., Gill, D. L., & Williams, L. (2013). Development and validation of the Mental Toughness Inventory (MTI). *Journal of Sport and Exercise Psychology, 35*(5), 450-464.

Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of psychological research online*, 8(2), 23-74.

Tav?anc?l, E. (2014). Tutumlar?n ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara: Nobel Yay?n Da??t?m.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Zihinsel Dayan?kl?l?k Ölçe?i (ZDÖ) Maddeleri

ÖNEML?: Orijinal kaynak içerikte ölçek maddelerinin kendisi listelenmemi?, yaln?zca madde say?s? (11 madde) ve derecelendirme format? (5'li Likert: 1= hiç kat?lm?yorum- 5= tamamen kat?l?yorum) belirtilmi?tir. Maddeler burada yer almamaktad?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM